

عهد و گفتگو

تفسیر هفتگی تورات

از درسگفتارها و نوشتارهای ربای لرد جانانان ساکس

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

با سپاس از Schimmel Family برای حمایت سخاوتمندانه از عهد و گفتگو به نکوداشت یاد Harry (Chaim) Schimmel. "من از همان بار اول که با نسخهء تفسیر توراها برای خیم شimmel روبرو شدم تا اکنون، آنرا عزیز داشته ام. هدف آن نه فقط نشان دادن حقیقت ظاهری متن توراها، بلکه رسیدن به حقیقت ژرفتری است که در آن نهفته است. او به همراه همسر ستودنی اش آن در شصت سال زندگی مشترک، یک زندگی سرشار از عشق به خانواده، اجتماع و تورات ساختند. زوج بیمانندی که با نمونهء زندگی خود، بینهایت الهام بخش من بوده اند."

"- ربای ساکس

مجموعه مقالات امسال در ابتدا توسط زنده نام ربای ساکس در سال ۵۷۷۲ (۲۰۱۱-۲۰۱۲) نوشته شده است.

تفسیر هفتگی توراها

Two Types of Religious Encounter

Ki Tissa

کی تیساً: دو گونه رویارویی ایمانی

دو موضوع رویدادهای پاراشای این هفته را شکل می دهند: دو جفت لوح تورات، اولی اعطا شده پیش و دومی پس از گناه ساختن گوساله‌ی طلایی. در مورد اولین جفت لوح ها می خوانیم:

لوح ها کار خدا بودند؛ نوشته ها نوشته‌ی خدا و حک شده بر روی لوح ها بودند."

این لوح ها شاید مقدس ترین اشیاء تاریخ بوده اند: از ابتدا تا انتها کار خدا بودند، اما پس از چند ساعت توسط موسی پس از دیدن گوساله و رخصیدن بنی اسرائیل به دور آن شکسته و خرد شدند.

دومین جفت لوح ها که روز دهم تیشری توسط موسی به پایین کوه آورده شدند، نتیجه‌ی التماس طولانی موسی به خدا برای بخشیدن قوم بود. این رویداد تاریخی که پیشینه‌ی روز کیپور (دهم تیشری) به شمار می رود، روزی که پیوسته زمان لطف، بخشایش و آشتی خدا با قوم یهود دانسته شده است. دومین زوج لوح ها از یک نظر با اولی ها متفاوت بودند. آنها به تمامی کار خدا نبودند:

دو لوح مانند اولی ها آماده کن و من کلامی را که روی لوح های اولی که آنها را شکستی نوشته شده بود، روی آنها خواهم نوشت.

ناسازه اینجاست: نخستین لوح ها که ساخته ی خدا بودند، سالم نماندند. دومین لوح ها که کار مشترک خدا و موسی بودند، سالم ماندند. بی تردید، برعکس این می بایست اتفاق بیفتد و هر چه تقدس چیزی بیشتر باشد، باید جاودانه تر بماند. چرا آن اشیاء که مقدس تر بودند، شکستند و آنها که کمتر تقدس داشتند، سالم ماندند؟ این امر برخلاف آنچه تصور می شود، منحصر به لوح های تورات نیست. در واقع، نمونه ای قوی از اصلی بنیادین در عرفان یهود است.

عارفان یهودی میان دو گونه رویارویی میان خدا و انسان فرق می گذاشتند. آنها را *itaruta de-l'eylah and itaruta deletata* می نامیدند، یعنی "یک بیداری از بالا" و "یک بیداری از پایین". اولی از سوی خدا آغاز می شود و دومی از سوی انسان. یک بیداری از بالا رویدادی عظیم و ماوراءطبیعی است که زنجیره ی علت و معلولی که در زمان های دیگر در دنیای طبیعت حاکم است را می گسلد. یک بیداری از پایین چنین عظمتی ندارد، بلکه حرکتی است یکسره انسانی.

اما تفاوت دیگری میان آنها در جهت معکوس هست. بیداری از بالا می تواند طبیعت را دگرگون سازد، اما به خودی خود طبیعت انسان را دگرگون نمی کند. در بیداری از بالا هیچ تلاش انسانی اجرا نمی شود. کسانی که آنرا دریافت می کنند، منفعل هستند. تا زمانی که ادامه دارد، مهیب است، اما این ویژگی با قطع آن تمام می شود. پس از آن مردم به آنچه بودند بازمی گردند. بیداری از پایین برعکس، تأثیری دائمی به جا می گذارد. از آنجا که انسان ها خود، آنرا شروع کرده اند، درون آنها چیزی تغییر می کند. افق های امکان برای آنها گسترده می شود. اینک آنها می دانند که قادر به انجام کارهای بزرگ هستند و چون یک بار چنین کردند، می دانند که بار دیگر نیز می توانند آنرا انجام دهند. یک بیداری از بالا موقتاً دنیای بیرون را تغییر می دهد؛ بیداری از پایین برای همیشه دنیای دورن را دگرگون می سازد. اولی جهان را تغییر می دهد؛ دومی ما را تغییر می دهد.

دو نمونه هست. اولی: قبل و بعد از شکافتن دریای سرخ، بنی اسرائیل با دشمنان روبه رو شدند، پیشتر مصریان، سپس عمالق. تفاوت سراسری است.

پیش از دریای سرخ بنی اسرائیل دستور داشتند که هیچ کاری نکنند:

کاری نکنید و خواهید دید که امروز نجات خدا برای شما فرامی رسد... خدا برای شما می جنگد؛ شما فقط

کاری نکنید. شموت ۱۳-۱۴: ۱۴

اما در برابر عمالق بنی اسرائیل خودشان باید می جنگیدند:

موسی به یهوشوع گفت: مردانی برگزین و به جنگ عمالق برو. شموت ۱۷:۹

مثال اول، بیداری از بالا بود و دومی بیداری از پایین. تفاوت، چشمگیر بود. سه روز پس از شکافته شدن دریا که بزرگترین معجزه ها بود، بنی اسرائیل دوباره شروع به شکایت کردند (که نه آب داریم و نه غذا). اما پس از جنگ با عمالق، بنی اسرائیل هیچ گاه دیگر در برابر مشکلات شکایت نکردند (جز یک استثناء - وقتی که جاسوسان بازگشتند و دل مردم خالی شد، زیرا دهان بینی کردند و امید خود را به نبرد نبستند). جنگی که دیگران برای ما انجام دهند، ما را تغییر نمی دهد؛ اما جنگی که خودمان انجام دهیم، ما را دگرگون می سازد.

مثال دوم، کوه سینا و محراب است. تورات از این دو وحی "جلال الهی" تقریباً با واژه های همسان سخن می گوید: جلال الهی بر کوه سینا ساکن شد. به مدت شش روز ابر کوه را فراگرفت و در روز هفتم، خدا از درون ابر موسی را فراخواند. سپس ابر خیمه‌ی عهد را پوشاند و جلال الهی محراب را فراگرفت.

تفاوت میان این نمونه ها در این است که تقدس یافتن در کوه سینا موقتی بود، اما تقدس محراب، همیشگی بود (دستکم تا قرن ها بعد که معبد ساخته شد). وحی در کوه سینا یک بیداری از بالا بود. خدا آنرا شروع کرد. آنقدر مهیب بود که قوم به موسی گفتند: "نگذار که خدا بیش از این با ما سخن بگوید، وگرنه خواهیم مرد." (شموت ۱۶:۲۰). برعکس، محراب با فعالیت انسانی ساخته شد. بنی اسرائیل آنرا ساختند؛ آنها فضای ساختارمندی را آماده کردند تا سرانجام، جلال الهی آنرا فراگیرد. چهل روز پس از وحی کوه سینا بنی اسرائیل گوساله‌ی طلایی ساختند. اما پس از ساختن محراب، دیگر بت نساختند - دستکم تا زمانی که به سرزمین موعود وارد شدند. این است تفاوت میان اموری که برای ما اجرا می شوند و اموری که خود ما در آن مشارکت داریم. اولی برای لحظه ای ما را دگرگون می سازد، اما دومی برای یک عمر.

میان اولین جفت لوح ها و دومین آنها یک تفاوت دیگر هم بود. بنا به سنت تلمودی وقتی موسی نخستین لوح ها را دریافت کرد، فقط *Torah shebichtav* یا تورات نوشتاری را گرفت. با دومین جفت لوح ها *Torah she-be'al*

peh یا تورات شفاهی را نیز گرفت: "ربی یوحنا گفت: خدا فقط به سبب تورات شفاهی با اسرائیل عهد بست، چنانکه آمده: "زیرا از دهان این واژگان با تو و اسرائیل عهدی بسته ام." شموت ۳۴:۲۷

تفاوت میان تورات نوشتاری و تورات شفاهی عمیق است. اولی، کلام خداست بی هیچ دخالت انسانی. دومی، یک شراکت است: کلام خدا که توسط ذهن انسانی تفسیر می شود. متنی از متون درخشان در این باره از این قرارند:

ربی یهودا از قول شموئیل گفت: سه هزار قانون سنتی در دوره ی سوگواری برای موسی فراموش شدند. آنها به یهوشوع گفتند: پیرس (از روح مقدس). یهوشوع پاسخ داد: "پاسخ در عرش نیست." به شموئیل گفتند: پیرس. او پاسخ داد: "اینها هستند دستورها، یعنی هیچ پیامبری حق ارائه ی چیزی نو را ندارد." (B.T. [Temurah 16a](#)) "اگر هزار پیامبر با مقام الیاهو و الیشع تفسیری به یک آیه بدهند و هزار و یک حکیم تلمودی تفسیری متفاوت با آن بدهند، ما رأی اکثریت را دنبال می کنیم: قانون، مطابق نظر هزار و یک حکیم خواهد بود و نه نظر هزار پیامبر." موسی بن مایمون، تفسیر میشنا، مقدمه.

هر تلاشی برای ترجیح تورات کتبی بر تورات شفاهی با توسل به نبوت و وحی الهی، یعنی نادیده گرفتن طبیعت آن همچون مشارکت میان خدا و انسان در جایی که وحی با تفسیر به هم می رسند. از این روی، تفاوت میان این دو بازتاب آینه وار تفاوت میان دو جفت لوح تورا با یکدیگر است. اولین جفت، الهی بود و دومی حاصل همکاری خدا و انسان. این به ما در فهم ابهامی باشکوه کمک می کند. تورات می گوید که در کوه سینا بنی اسرائیل صدایی مهیب شنیدند (velo yasaf (تنییه ۵:۱۸)). دو تفسیر متضاد بر این عبارت داده شده است. یکی آنرا این گونه می خواند: "صدایی مهیب که هیچ گاه دیگر شنیده نشد"، و دیگری: "صدایی مهیب که بازنیستاد." یعنی صدایی که همواره شنیده می شود. هر دو تفسیر درست هستند. اولی به تورات کتبی اشاره دارد که یک بار داده شد و دیگر تکرار نمی شود. دومی به تورات شفاهی برمی گردد که مطالعه ی آن هیچ گاه متوقف نمی گردد. همچنین درمی یابیم که چرا فقط پس از دومین جفت الواح و نه پس از اولین، "وقتی موسی از کوه سینا با دو لوح عهد در دستانش پایین آمد، نمی دانست که صورتش به دلیل سخن گفتن با خدا نورانی بود" (شموت ۳۴:۲۹). موسی در دریافت اولین جفت لوح ها منفعل بود. از این روی چیزی در او تغییر نکرد. در مورد الواح دوم، موسی فعال بود و در ساختن آنها شرکت کرد. او سنگی را که کلمات بر آن حک شدند تراشید. از این روی، دگرگون شد و صورتش نورانی گشت.

در یهودیت، امر طبیعی از این نظر که بیداری از پایین نیرومندتر ما را دگرگون می کند، مهمتر از امر ماوراءطبیعی است. از این روی، دومین الواح تورات سالم ماندند، اما اولین الواح چنین نشدند. دخالت الهی موجب دگرگونی طبیعت می شود، اما در مورد انسان ها تلاش ما برای نزدیکی با خدا است که ما را متحول می سازد.

شبات شالوم

ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی

توسط شیریندخت دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian

www.RabbiSacks.org   @RabbiSacks

The Rabbi Sacks Legacy Trust, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved